

Matkaraportti

LILAC-konferenssi Lontoossa 18. – 20.4.2011

Tanja Savolainen

Tuula Snicker

Matkan taustaa

Kuulimme mahdollisuudesta osallistua kansainväliseen [LILAC](#)-konferenssiin syyskuussa ja ajattelimme välittömästi, että kyseinen konferenssi olisi meille omiaan. LILAC (Librarians' Information Literacy Annual Conference) on tarkoitettu kirjasto- ja informaatioammattilaisille, jotka opettavat informaatiolukutaitoa, ovat kiinnostuneita digitaalisesta lukutaidosta ja haluavat kehittää kirjastonkäyttäjien tiedonhankinta- ja arviointitaitoja. Lontoossa 18. – 20.4.2011 järjestetyn konferenssin teemoina olivat tänä vuonna

- Uutta opetukseen
- Luovuus informaatiolukutaidossa
- Erinomaisuuden tukeminen tutkimusyhteisössä
- Informaatiolukutaito yhteiskunnassa: (making a difference)
- Informaatiolukutaito tulevaisuudessa
- Näyttöön perustuva informaatiolukutaito

Sisältö oli siis etukäteen katsottuna sängen kiinnostava ja [yksittäiset sessiot](#) kunkin teeman puitteissa hyvinkin erilaisia.

Ilmoittauduimme konferenssiin mielestämme hyvissä ajoin, mutta emme olleet silti tarpeeksi nopeita. Tiistapäivän sessioihin emme enää mahtuneet, joten käytimme tuon päivän kirjastovierailuihin. Samoin tuli kantapään kautta opittua, että tämän konferenssin yksittäisistuntoihin pitää ilmoittautua kirjaimellisesti heti, kun viesti ilmoittautumismahdollisuudesta napsahtaa sähköpostiin. Emme mahtuneet aivan kaikkiin haluamiimme maanantain ja keskiviikon sessioihin, mutta suurimpaan osaan kyllä.

Maanantai 18.4.

Maanantain konferenssipaikkana oli British Library. Puitteet olivat kunnossa, ja osallistujia oli saapunut yli 20 maasta. Ennen puolta päivää ja varsinasta konferenssin avausta oli tarjolla workshopeja, yhdeltä olivat vuorossa avajaiset ja tämän jälkeen alkoivat varsinaiset istunnot. Seuraavassa on lyhyesti kuvattuna luennot, joihin osallistuimme. Kaikkien istuntojen [tiivistelmät](#) löytyvät netistä. Esiintyjien Power Pointit tulevat verkkoon myöhemmin.

Reading lists, reading strategies and resource discovery

Kolmen yliopiston väki esitteli kokemuksiaan Talis-ohjelmalla tehdyistä lukulistoistaan ja kertoivat, miten tämä oli auttanut kokoamaan tiedot entistä paremmin. Vaikka meillä ei varsinaisia listoja olekaan, tarve tällaiseen toimintaan kuulosti tutulta: kirjasto ei välttämättä saa tietoa kursseilla käytettävästä aineistoista, ja kun opiskelijat tulevat sitä kysymään, joudumme tarjoamaan ei-oota. Esittäytyneet yliopistot kertoivat, miten opettajien ja kirjastonväen yhteistyö on parantunut ja opiskelijat hyötyvät. Lukulistojen aineistosta iso osa e-muodossa, joten opiskelijat voivat edetä linkkejä pitkin suoraan aineistoihin. Tätä oli myös kritisoitu – kaikki annetaan valmiina. Toisaalta todettiin, että opiskelijat eivät välttämättä muuten etenisi ikinä aineistoja tarjoaviin tietokantoihin (e-aineiston käyttö on kasvanut Taliksen myötä valtavasti).

The digital transition, information behaviour and information literacy

Päivän pääpuhujana, professori David Nicholas puhui digitalisoitumisesta ja muun muassa siitä, kuinka jokaisesta on tiedon helpon saatavuuden kaudella tullut hieman joka asian ”eksperttejä”. Tämä taas voi johtaa puhujan mielestä ammatillisuuden häviämiseen. Tietoa haetaan numeerisesti paljon, mutta hauista suurin osa on hakurobottien tekemiä. Hakumaailmassa horisontaalinen on syrjäyttänyt vertikaalisen, katsominen lukemisen (esim. kanavasurffailu tv:tä katsottaessa). Hakutuloksista ei käy helposti ilmi, kenen tuottamaa tietoa on. Puhujana näki kirjastohenkilökunnalla olevan suuren vastuun siinä, että tiedontarvitsijoita ohjataan ”oikeaan” suuntaan, mutta korosti, että emme saisi puhua vaikeaselkoisesta informaatiolukutaidosta, vaan meidän on oltava hyvin pragmaattisia. (Lukemista: Digital Consumers – Re-Shaping the Information Professions).

TeachMeet: Librarians learning from each other

Niamh Tumelty ja Katie Birkwood Cambridgen yliopistosta kertoivat spontaanisti syntyneistä kirjastoammattilaisten tapaamisista, joissa laitettiin hyvät opetusmenetelmät

jakoon. Hyvin vapaamuotoisesti pikku naposteltavineen toteutetut tapaamiset lähtivät liikkeelle Cambridgen seudulta, ja nyt niitä pidetään jo eri puolilla Englantia. Sääntönä on, että PowerPointia ei saa käyttää ja kunkin puheenvuoron mitta on 2 – 7 minuuttia (7:ää jotkut pitivät jo pitkänä). Vinkkien jakoa pidettiin hyvänä esimerkiksi vasta opetusuraansa aloittaville. Mukaan ovat tervetulleita kaikki kirjaston ammattiryhmät, joita aihe kiinnostaa. Koska aikaa tapaamisissa on rajallisesti, heränneitä kysymyksiä ei aleta käsitellä tilaisuuksissa, vaan ne kootaan puhujien jälkikäteen vastattaviksi esimerkiksi blogeissa. Lisätietoa, mm. videoita, löytyy osoitteesta <http://www.camlibtm.info/>

Martini information literacy: how does “anytime, anyplace, anywhere” access to information change what information literacy means?

Andrew Walsh puhui mobiilitekniikan käytöstä tiedonhaun välineenä. Hänen esityksensä kiinnosti hyvin suurta kuulijakuntaa, ja näytti siltä, että mobiilitekniikka tekee selvästi vielä tuloaan kirjastoihin. Mobiilitekniikan käyttöönottoa puoltaa se, että erityyppinen tiedonhaku on joustavaa ajasta ja paikasta riippumatta. Mobiilitekniikka on vuosien saatossa kehittynyt internettiä nopeammin ja muun muassa Englannissa jo lähes 50 % aikuisista käyttää mobiilitekniikkaa hyväkseen erityyppisissä tiedonhauissa. Keskeiset osa-alueet, joissa mobiilitekniikka vastaa tiedonhaun kysymyksiin ovat: missä, mitä, kuinka ja ajan kuluttaminen (time spent). Mobiilitekniikan keskeisimpänä etuna pidetään sen reaaliaikaisuutta ja ihmisten yhä suurempaa halua saada tietoa reaaliaikaisesti.

Schools of Education and their information literacy transparency

Dr. Michelle Kowalsky, William Paterson yliopistosta, keskittyi tarkastelemaan informaatiolukutaidon käsitettä. Hänen mukaansa käsitettä käytetään sekalaisesti koulutusorganisaatioissa ja käsitteestä on jossain määrin tullut jo ”ongelma”, joka vaatisi selkiinnyttämistä. Hänen mukaansa on tärkeää, että käsite määritellään tarkasti ja, että opetus- ja kirjastohenkilöstö tuntevat yhtäläisesti, mitä informaatiolukutaidolla kokonaisuudessaan tarkoitetaan. Kowalskyn mukaan on tärkeää, että koulutusorganisaatioissa ollaan tietoisia siitä, mikä informaatiolukutaidon opettamisessa on kenenkin ammatillinen rooli. Roolit eivät saa olla sekaisin. Myös opiskelijoiden tulee tunnistaa, että informaatiolukutaito on muutakin kuin vain elämönhallinnan taito, se on taito, jota opetetaan ja opiskellaan systemaattisesti eri opintojen vaiheissa.

The information source evaluation matrix

Kaye Towlson esitteli Monfordin yliopistossa kehitetyn tiedonlähteiden arviointilomakkeen. Se on rakennettu opiskelijalähtöisesti ja on erittäin helppo- ja nopeakäyttöinen. Opiskelija täyttää lähteestään viisikohtaisen lomakkeen, jonka jokaisessa kohdassa antaa aiheeseen liittyen pisteitä yhdestä viiteen. Mitä suuremmat pisteet lähde saa, sitä parempana

tiedonlähteenä aineistoa voi pitää. Lomaketta on testattu paljon eri aloilla ja palaute on ollut erittäin positiivista. Se on levinnyt käyttöön eri puolille Britanniaa ja myös maan rajojen ulkopuolelle. Linkki lomakkeeseen <http://www.library.dmu.ac.uk/Images/Selfstudy/ISEMLeaflet.pdf>.

Tiistai 19.4.

Tiistaina suuntasimme tutustumaan yliopistokirjastoihin ja matkasimme Lontoon ulkopuolelle – Tanja Surreyhin Royal Holloway –yliopistoon ja Tuula vanhaan tuttuun vaihtokohteeseen Cambridgeen.

Royal Holloway

Noin 9000 opiskelijan Royal Hollowayssä on [kaksi kirjastoa](#), toinen vanha ja arvokas Founder's library, toinen moderni [Bedford Library](#), jonka takia paikka vierailukohteeksi valikoitui. Uusi kirjastorakennus oli valmistunut 1993, mutta saanut nykyisen lookinsa 2008. Alakerrassa oli tarjolla kirjaston peruspalvelujen lisäksi mm. ”japanilainen teehuone” – tila syömiseen, yhdessä tekemiseen, ohjaukseen jne. Teehuoneen kattoon oli asennettu mm. useampi projektori. Tila oli suuressa suosiossa, kuten muukin rakennus. Lisäksi alakerrassa oli runsaasti muuta työskentelytilaa valkotauluineen ja tietokoneineen, joita oli sijoitettu keskitetysti sekä pienempinä ryhminä hyllyjen väliin. Erillisiä ryhmätyöhuoneita oli neljä. Yläkerta oli tarkoitettu hiljaiseen työskentelyyn. Tietokoneita oli runsaasti, ja ne olivat ahkerassa käytössä. Uutuudestaan huolimatta Bedfordin kirjasto kärsi jo selvästi tilan puutteesta ja esittelijämme Paul Johnson kertoikin, että laajennuksesta haaveillaan.

Ympäristönä Royal Holloway tarjoaa mahtavat puitteet opiskelulle. Esimerkiki Bedfordin kirjaston toisen kerroksen laajat ikkunat päästävät runsaasti luonnonvaloa sisään ja niistä avautuvat maisemat ovat upeita. Koko kampus on hyvin puistomainen, ja jälkeinpäin kuulummekin, että sitä käytetään paljon erilaisiin filmauksiin.

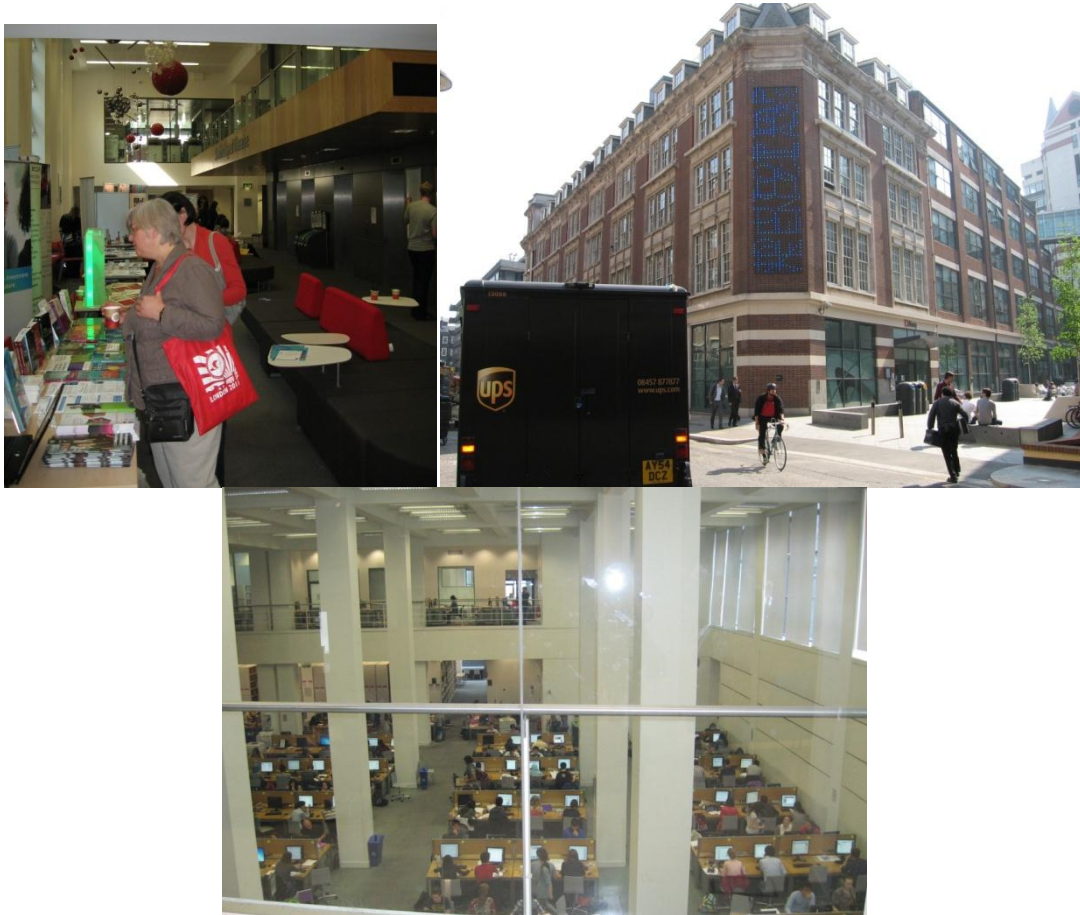
Anglia Ruskin University, Cambridge

Tiistaiaamuna matkustin aamujunalla Lontoosta Cambridgeen. Olin vuonna 2008 kirjastossa asiantuntijavaihdossa, ja sen jälkeen olen säännöllisesti pitänyt yhteyttä henkilöstöpäällikkö Jennyn Cefainiin, jonka kanssa olin sopinut tapaamisen. Tiistaina kirjastossa oli henkilöstön koulutuspäivä, johon suurin osa kirjastohoitajista osallistui. Koulutuksen teemana oli ”erilaiset oppijat samassa opetustilanteessa”. Henkilöt, jotka opettavat tiedonhankintaa ovat kokeneet eritasoiset ryhmät pedagogisesti vaikeaksi hallittaviksi. Jennyn kanssa keskustelimme luonnollisesti hyvin paljon henkilöstöasioista, erityisesti henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvistä asioista ja kehityskeskustelujen merkityksestä. Kirjastossa panostetaan hyvin paljon osaamisen kehittämiseen ja uuden oppimiseen. Vierailusta jäi hyvä maku. Oli helppo palata organisaatioon, jonka jollain tavalla jo tunsi entuudestaan.

Keskiviikko 20.4.

Viimeinen konferenssipäivä tarjosi taas runsain mitoin ohjelmaa. Konferenssipaikaksi oli vaihtunut maailmankuulu London School of Economics. Puitteet olivatkin kohdallaan – rakennukset olivat ulkoapäin lähes 1800-luvun asussa, mutta sisältä täysin moderneja, niin

konferenssipaikka auditorioineen kuin valtava kirjastokin, jonne ennätimme päivän mittaan pyörähtämään. Istuntojen ohella katsastimme siis tiloja, tutustuimme postereihin ja tapasimme uusia ihmisiä. Luennoilla kuulumme monenlaista asiaa:

Building information literacy partnerships in Higher Education

Claire McCluskey kertoi, kuinka York St John Universityssä oli (kirjaston aloitteesta) lisätty yhteistyötä opetushenkilökunnan kanssa ja tätä kautta saatu vietyä eteenpäin myös informaatiolukutaidon asiaa. Yliopistossa tehdyissä haastatteluissa on selvinnyt, että näkemykset kirjastonhoitajan roolista vaihtelevat, mutta yleisesti ottaen hänen asemansa on nähty tukipalvelun tarjoajana. Ko. hankkeessa käytettiin toimintatutkimuksen menetelmää, ja yhteydenotot opetushenkilökuntaan tapahtuivat joko henkilökohtaisesti tai ryhmänä. Vastaanotto on ollut myönteistä, esimerkiksi eräs opetushenkilökuntaan kuuluva oli kommentoinut, että tehtävänantoja saattoi kehittää, niin että ne vastaavat sekä opetuksen, että kirjaston tavoitteisiin.

Numbers across borders: international indicators in information literacy

Päivän pääpuhujana Jesus Lau Meksikosta kertoi luennessaan tavoitteesta kehittää kansainvälisiä informaatiolukutaidon mittareita esimerkiksi UNESCO:n ja OECD:n käyttöön. Haaste on suuri, koska mittariston pitäisi olla sovellettavissa maailman väestön informaatiolukutaidon mittaamiseen hyvin erilaisissa ympäristöissä ja erilaisten ihmisten keskuudessa. Lau on ollut mukana kehittämässä mahdollisia indikaattoreita ja näitä hän toi esitelmässään esiin.

Information Literacy beyond Library 2.0

Peter Godwin käsitteli omassa puheenvuorossaan kirjasto 2.0:aan liittyviä kysymyksiä huumorilla ja kuulijoiden ajatuksia herätellen. Hän nosti isona, 2.0:aan siirtymisen myötä esiin nousseena asiana *jakamisen* idean. Aiheeseen liittyen kirjastoihmiset saivat hieman nuhteita siitä, että emme ole olleet ihan ensimmäisinä ottamassa käyttöön uusia tekniikoita (hyvänä syynä tosin esim. resurssipula). Ei luennoitsijakaan tosin kaikesta uudesta innostunut. Esimerkiksi Second Lifea hän piti liian vaikeana. Mobiilimaailman ja sosiaalisen median hän kuitenkin näki tulevaisuudessa keskeisinä, ja tämän maailman haasteisiin hän katsoi kirjastohenkilökunnan täytyvän vastata. Godwin toi esiin myös halunsa terminologiseen muutokseen 2.0:n myötä - informaatiolukutaidon sijaan hän haluaisi puhuttavan eri lukutaidot yhdistävästä transliteracystä.

Sharing the load

Leedsin yliopiston Rachel Myers ja Rebecca Dearden kertoivat LibTeach-projektista, jonka tavoitteena oli ollut kehittää kirjastohenkilökunnan opetustaitoja heikentyneessä taloudellisessa tilanteessa. Kirjastolaiset saivat säästöjä seuranneen strategisen muutoksen myötä vastuulleen perinteisen informaatiolukutaidon opetuksen lisäksi myös erilaisten akateemisten taitojen (esim. esseen kirjoittaminen) opetusta. Projekti toteutettiin kirjastohenkilökunnan sekä henkilöstön ja opetuksen kehittämisen henkilökunnan yhteistyönä.

Using the Researcher development Framework to develop postgraduate information literacy

Englannissa toimii kansallinen järjestö nimeltään Vitae (<http://www.vitae.ac.uk/>). Järjestön tehtävänä on edesauttaa ja tukea Englannissa tehtävää tutkimusta. Erityisesti se tukee korkeatasoista tutkimusta. Vitae tekee osaltaan myös yhteistyötä yliopisto-organisaatioiden kanssa. Yksi keskeinen osa-alue on tutkijoiden informaatiolukutaidon kehittäminen. Vitaen toimesta on vuonna 2010 julkaistu seuraavat informaatiolukutaidon teoreettiset mallit: The Researcher Development Statement (RDS) ja The Researcher Development Framework (RDF).

Tässä kyseisessä sessiossa, johon osallistuin täysin ”kylmiltäni”, työskenneltiin ryhmissä. Ryhmien tehtävänä oli pohtia RDF-mallia hyödyntäen, miten ennalta määritellyssä case-tehtävässä parhaalla mahdollisella tavalla vastataan tutkijaryhmän pyytämään koulutukseen. Heikon taustaymmärrykseni takia kuuntelin vain alustuksen, mutta en osallistunut ryhmätöihin. Katsoin parhaaksi vetäytyä omiin oloihini paneutumaan itsekseni tarkemmin asiaan.

Comparison of domestic and international students: what does their research process tell us about their information literacy skills?

Tällä luennolla Yusuke Ishimura esitteli tutkimustulostaan, jossa hän oli verrannut Kanadalaisten ja Kanadaan tulleiden Japanilaisten opiskelijoiden tiedonhankintakäyttäytymistä ja tiedonhallintataitoja. Kansainvälisten opiskelijoiden osuus korkeakouluissa kasvaa koko ajan ja opiskelijat tulevat opiskelemaan hyvin erilaisista olosuhteista ja erilaisella kokemuspohjalla. Ne opiskelijat, joilla oli heikommat tiedonhankintataidot käyttivät hyvin paljon aikaa varsinaiseen tiedon hankintaan, kun taas ne opiskelijat, jotka hallitsivat tiedonhankintaa ja ongelmanratkaisua laajemmin, keskittyivät enemmän tiedon käsittelyyn ja synteisiin. Japanilaisilla opiskelijoilla Kanadalaisten opiskelijatovereiden vaikutus tiedonhankintaan oli huomattava, koska opiskelijatovereita pidettiin ensisijaisina tiedonlähteinä, kun haluttiin ohjausta tiedonhankinnassa. Kirjastoissa ollaankin suuren haasteen edessä, kun pohditaan, miten tiedonhankinnan opetus ajoitetaan huomioiden erilaiset oppijat eri opintojen vaiheessa.

Transforming information literacy @the University of Salford

Luennoitsijat kertoivat yliopistonsa informaatiolukutaidon opetuksen suunnittelusta ja käytännön toteutuksesta. Keskeisenä asian onnistumiselle he pitivät sitä, että suunnittelua ei ole tehty vain kirjaston omana sisäpiirin juttuna, vaan valmisteluvaiheessa on konsultoitu yliopiston eri ammattiryhmiä ja jopa opiskelijayhdistystä. Liikkeelle on lähdetty siis yliopistotasolta (mm. erittäin myötämielinen varakansleri), työryhmiin on kuulunut niin kirjasto- kuin opetushenkilökuntaa ja näkyvyyttä on haettu mm. isolla jutulla yliopiston lehdessä. Opetustuntien määrä on kasvanut 30 %. Vaikutusten arviointi on kuitenkin vielä edessä.

Lopuksi

Ensikertalaisille LILAC oli antoisa konferenssikokemus. Oli mukava kuulla, missä IL-asioissa mennään maailmalla ja etenkin Isossa-Britanniassa, kuulostella niin uusia tuulia kuin kollegojen kovin tutuilta kuulostavia tarinoitakin. Puitteet olivat kaikin puolin kunnossa ja säätkin suosivat (lämpimimmillään 26,5 °C). Kiitos Savonia-ammattikorkeakoululle mahdollisuudestamme osallistua konferenssiin. Suosittelemme!